

Fotograaf Willem Frederik Pastoor

Familie Pastoor

Mijn overgrootvader Hendrik Steendam was gehuwd met Rientsje Elizabeth Pastoor. Haar broer was de bekende fotograaf Willem Frederik Pastoor uit Loppersum. Hij was dus de oom van mijn grootvader, en dat kan een verklaring bieden voor het feit dat er prachtige familiefoto's van mijn grootvader en overgrootvader, een zwager van de fotograaf, in de familiealbums zijn te vinden.

De ouders van broer Willem Frederik en zus Rietsje Elizabeth Pastoor waren Pieter Kornelis Pastoor en Anje Helder. Op de 3^e mei van het jaar 1872 traden twee zussen Helder in het huwelijk. Want behalve genoemde Anje trad ook haar jongere zus Janna op die dag in het huwelijk. Janna huwde met Peter Hendriks Jukkema, een zoon van Hindrik Klasens Jukkema en Geertje Sjabbes Schut. Voor de ouders van beide zussen, Kornelis Eppes Helder en Rientsje Elizabeth Brugmans ongetwijfeld een uiterst feestelijke dag om mee te maken. Of de ouders van Pieter Kornelis, vader Kornelis Jans Pastoor, geboren in 1813, en moeder Bouwina Willems Wisman, geboren in 1817, ook bij het huwelijk nog in leven waren is me niet bekend. Van de zus van zijn moeder, Trijntje Wisman (1826) en haar echtgenoot Hendrik Rijskamp (1830), heb ik nog foto's gevonden.

Er werden negen kinderen in het gezin van Pieter Kornelis en Anje Helder geboren. Rientsje Elizabeth was de tweede, Willem Frederik, de latere fotograaf, de zevende in de rij. Hij werd geboren op 14 juni 1884 en was ruim negen jaar jonger dan zijn zus Rientsje Elizabeth. In het jaar van zijn geboorte overleed op tweejarige leeftijd zijn twee jaar oudere broer Eppo Kornelis. Later zal de benjamin van dit gezin, geboren in 1890, opnieuw de naam Eppo Kornelis dragen. Willem Frederik huwde op 5 mei 1920 met Aafke Nienhuis, geboren 1 september 1897 te Loppersum. Ze kregen vijf kinderen: Annie, Grietje Jacoba, Berendina Louise Hilda, Petronella Cornelia en Pieter Cornelius. Willem Frederik overleed op 13 juni 1972 te Ede. Hij was 87 jaar oud geworden.

Groninger Archieven over Willem Frederik Pastoor

Onderstaande tekst werd in zijn geheel overgenomen van de website van de Groninger Archieven. 'De glasnegatieven van de heer Willem Frederik Pastoor zijn altijd in het bezit geweest van de gemeente Loppersum en zijn nu overgedragen aan de Groninger Archieven, omdat hier kennis en ervaring is om met glasnegatieven om te gaan. De schenking van de gemeente Loppersum van de heer W.F. Pastoor is een mooie aanvulling op de bestaande collectie van de archieven, waarin ook een ruim aantal foto's van deze fotograaf is opgenomen. De glasnegatieven die de Groninger Archieven hebben gekregen, betreffen afbeeldingen van vooral Lopster huizen en dorpsgezichten, die waarschijnlijk gemaakt zijn in de eerste helft van de twintigste eeuw.

Toen Pastoor begon met fotograferen, waren negatieven nog vaak van glas gemaakt. De fabriek maakte glasplaten, voorzien van een lichtgevoelige emulsie, op bepaalde standaardmaten. De glasplaten werden verpakt in zwart papier dat geen licht kon doorlaten en zo werden ze verkocht door de fotonhandelaar. De fotograaf haalde het negatief pas uit het zwarte papier als hij een foto

ging maken. De glasplaat werd in de camera gedaan en de foto gemaakt. Glas is nog tot ongeveer 1950 in gebruik geweest als negatief materiaal, hoewel veel fotografen (en ook Pastoor) ook al gebruik maakten van modernere, kunstof, negatieven. Willem Frederik Pastoor werd geboren op 14 juni 1884 in 't Zand als zoon van de koopman Pieter Pastoor en de modiste Anje Helder. Hij kwam uit een groot gezin, dat in 1892 in Loppersum ging wonen aan de Hoogstraat. In 1898 verhuisde hij naar Oude Pekela, maar in 1900 kwam hij weer terug in Loppersum. Hij vestigde zich als fotograaf. Zijn hele werkzame leven heeft Pastoor in Loppersum gewoond. Hij had een studio waar hij portretfoto's maakte, maar hij fotografeerde ook huizen, landschappen en dergelijke. Zijn werkterrein was Loppersum en wijde omgeving. W.F. Pastoor is in 1963 verhuisd naar Ede. Voor zover bekend is zijn negatieven-archief verspreid geraakt.'

Familiefoto's

Zus van oma

Hendrik Rijskamp, geboren omstreeks 1830 te Westerwijtwerd, gehuwd op 18 mei 1855 met Trijntje Wisman, geboren omstreeks 1826 te Westeremden. Trijntje is de zus van Bouwina Willems Wisman. Deze zus Trijntje was gehuwd met Kornelis Jans Pastoor, zij zijn de ouders van Willem Frederik Pastoor de fotograaf. Dit zijn dus foto's van een zus van de oma van de fotograaf en haar man.

Ouders

Pieter Kornelis Pastoor, geboren 14 maart 1850 te Godlinze, overleden 22 februari 1933 te Loppersum. Hij is de vader van Willem Frederik de fotograaf. Op 3 mei 1872 huwde hij Anje Helder, geboren 17 januari 1847 te 't Zandt, overleden op 23 juli 1923 te Loppersum. Zij is de moeder van Willem Frederik, de fotograaf. Zij was modiste, of vrouwenstrohoeden-maakster.

Oma

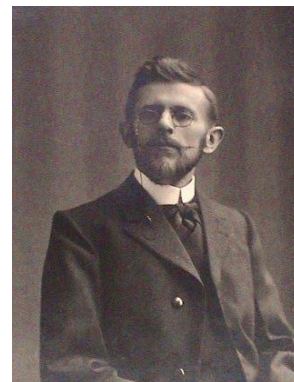
Rientje Elizabeth Bruggemans, geboren 29 maart 1820 te Bunde in Duitsland. Zij huwde op 21 januari 1843 met Kornelis Eppes Helder, geboren 9 maart 1815 in 't Zandt. Op 31 mei 1885 overleed Rientje Elizabeth in 't Zandt, haar man Kornelis Eppes overleed in dezelfde plaats op 17 juni 1893. Zij is de moeder van Anje Helder, en dus de oma van Willem Frederik Pastoor. Grootmoeder Rientje Elizabeth Bruggemans werd geboren op 29 maart 1820 te Bunde in Duitsland, zij was een dochter van Jan Georg Brugmans, een blauwverver¹ en bode aan het provinciehuis te Groningen, en Janna Freerks Pastoor.

Zij huwde op 21 januari 1843 met Kornelis Eppes Helder, geboren 9 maart 1815 in 't Zandt. Op 31 mei 1885 overleed Rientje Elizabeth in 't Zandt, haar man Kornelis Eppes overleed in dezelfde plaats op 17 juni 1893. Zij is de moeder van Anje Helder, en dus de oma van Willem Frederik Pastoor.

Grootmoeder Rientje was van beroep vrouwenstrohoeden-maakster. Haar man Kornelis was koopman, touwslager en manufacturier. Grootmoeder en grootvader kregen negen kinderen, waaronder de genoemde Anje Helder, geboren 17 januari 1847 in 't Zandt. Dochter Anje was net als haar moeder hoedenmaakster. Zij huwde met koopman Pieter Kornelis Pastoor, op 3 mei 1872. Op dezelfde dag trad ook haar zus Janna in het huwelijk, zij huwde met Pieter Hendriks Jukkema.

Oudste zus en zwager

Bouwina Cornelia Pastoor werd geboren op 8 februari 1873 in 't Zandt, zij is de oudste zus. Zij was 11 jaar toen haar broer Willem Frederik werd geboren. Bouwina huwde met Hindrik Pot op 12 april 1899. Op 16 september 1935 overleed zij te Amersfoort. Hindrik Pot werd geboren op 6 juni 1874 te Stedum en overleed op 16 september 1949 te Amersfoort.

¹ Wikipedia: Een blauwverver is iemand die, bij voorbeeld gebruikmakend van de kleurstof indigo, kleding blauw verft, bv. een pak, tot op het zwarte af. Kleding laten verven was goedkoper dan nieuwe kleding aanschaffen. Vroeger werd dit veel gedaan, meestal als men 'in de rouw was'. De rouwperiode na het overlijden van een persoon kon tot wel maanden duren. Het oude ambacht wordt nog wel eens op braderieën getoond.

In 1981 verscheen 'De Blauwverver', over het leven en het werken van de blauwverver in de Brabantse gemeente Boxtel, 113 pagina's, met literatuuropgave.

Zus Rientje en zwager Hendrik

Hendrik trouwde, 27 jaar oud, op woensdag 24 april 1901 in Loppersum met Rientsje Elizabeth Pastoor, 26 jaar oud. Rientsje Elizabeth Pastoor, geboren 28 februari 1875, overleden 31 december 1969 in Zuidlaren. Zij is een zus van de fotograaf, en mijn overgrootmoeder, gehuwd op 24 april 1901 met Hendrik Steendam. Hendrik werd geboren op 21

augustus 1873 te Spijk, en is overleden op 14 september 1959. Hij is een zwager van de fotograaf.

Broer Kornelis

Kornelis Pastoor, geboren op donderdag 15 februari 1877 in 't Zandt en overleden op donderdag 21 augustus 1958 te Zwolle. Hij was gehuwd met Anna Kuizinga, samen kregen ze vier kinderen, Jan Willem, Hilbert Dirk, Piet en Trientje Bouwina. Kornelis Pastoor is een broer van Willem Frederik, de fotograaf.

Foto's van Willem Frederik Pastoor

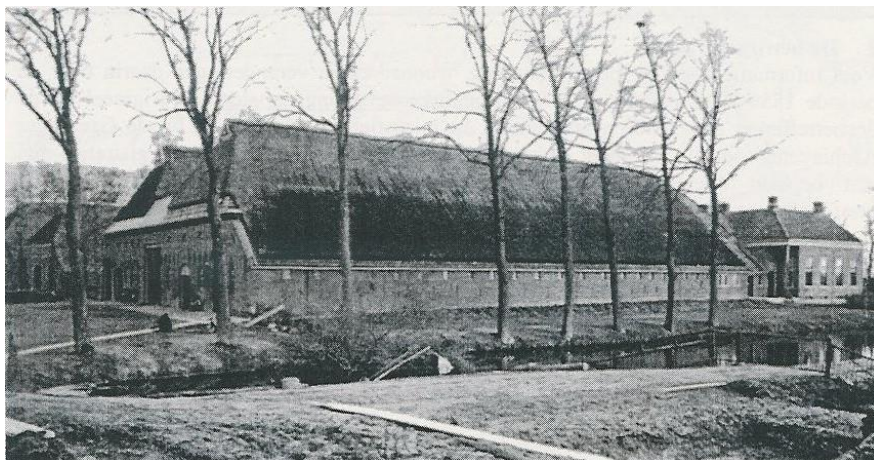
Hier laat ik enkele foto's van Willem Frederik Pastoor zien. De eerste foto werd gemaakt vermoedelijk rond 1903 bij afgravingswerkzaamheden in Marsum, 1903. In de eerste decennia van de 20e eeuw werd een deel van de Groninger wierden afgegraven. De grond, die zeer geschikt was voor bemesting, werd met binnenvaartschepen naar gebieden vervoerd waar de grond niet zo vruchtbaar was, zoals de veenkoloniën. Op de foto het laden van een schip met afgegraven grond. Foto: W.F. Pastoor, Loppersum; collectie RHC Groninger Archieven M5 21c. Foto verkregen via www.groningerforum.nl.

De afgraving van veel wierden heeft grote gevolgen gehad voor het leven van mensen die in de wierdendorpen woonden. Hun huizen verzakten en er ontstond malaria in het noorden van Groningen. Maar door de oude voorwerpen die in de wierden gevonden werden leerde men ook veel over het verleden. Op de foto zien we de steile wanden van de terprestant in Wirdum (1916)? Foto: W.F. Pastoor, Loppersum; collectie RHC Groninger Archieven W69 49c. Foto verkregen via www.groningerforum.nl.

Bij genealogisch onderzoek kunnen de gebeurtenissen rond een boerenbedrijf een belangrijke aanvullende bron van informatie zijn. daarbij gaat het om koop en verkoop, om belastingaanslagen. Oude kaarten kunnen helpen, maar ook oude foto's kunnen iets zeggen over ligging of grootte van een boerderij, wat een indicatie kan zijn voor bijvoorbeeld iemands economische positie. In een brochure van de Groninger Archieven is daarbij onderstaande foto van Willem Frederik Pastoor geplaatst. Boerderij 't Zandster Voorwerk bij Zijldijk, 1939, foto W.F. Pastoor (818 - Z27-29d)

Portretfotografie door Willem Frederik Pastoor

Er werden door fotograaf Pastoor ook veel portretten gemaakt of groepsfoto's. Boven stonden al een aantal foto's afgedrukt, die gemaakt zijn door Pastoor. De foto van zijn zus Bouwina Pastoor, en haar man Hendrik Pot werden door hem gemaakt.

De familie Stamhuis, via Elske Pot familie van Willem Frederik Pastoor, heeft op internet ook een aantal foto's staan gemaakt door Pastoor. Hier volgen enkele. Op de foto links staat Lambertus Stamhuis, zoon van Aisse Stamhuis en Trijntje Boompaal, gehuwd met Maria de Witt. Hij is de vader van Eize Stamhuis, die gehuwd

was met Elske Pot. Willem Frederik Pastoor is dus een broer van zijn schoondochter.

Op de foto rechts staat Ida Bolt. Ida Bolt, geboren 11 mei 1891, is een dochter van Evert Bolt en Albertje Zuidhof. Zij was gehuwd met Jan Stamhuis op 11 mei 1916. Op de omlijsting van deze foto is mooi het merkteken te zien van W.F. Pastoor uit Loppersum.

De vorm van het logo van de fotograaf is niet steeds hetzelfde. Op de foto van Jan Stamhuis, de echtgenoot van Ida Bolt, is een wat anders vormgegeven logo te vinden. Wat de reden hiervoor is? Mogelijk is tussen het maken van de twee foto's in het logo vernieuwd. Of er was gewoon keuze voor klant of fotograaf uit meerdere verschillende logo's. Of was het logo voor Ida vrouwelijk en wat rond, het logo voor Jan mannelijk en wat rechthoekiger? Jan Stamhuis werd geboren op 8 september 1890, zoon van Eize Stamhuis en Elske Pot. Jan was gehuwd met Ida Bolt op 11 mei 1916. De fotograaf Willem Frederik Pastoor was dus een broer van zijn tante Bouwina Cornelia Pastoor, gehuwd met Hindrik Pot, de broer van zijn moeder. Rechts nog een foto van Albertje Bolt, de moeder van Ida Bolt en de schoonmoeder van Jan Stamhuis.

Hieronder tenslotte nog een groepsfoto gemaakt door Pastoor. Het gaat om leden van de familie Stamhuis. De foto zou gemaakt zijn rond 1920. Het is 'een echte zilverbromide afdruk. Het zilver glinstert als een spiegel in de zon', aldus het bijschrift op internet.

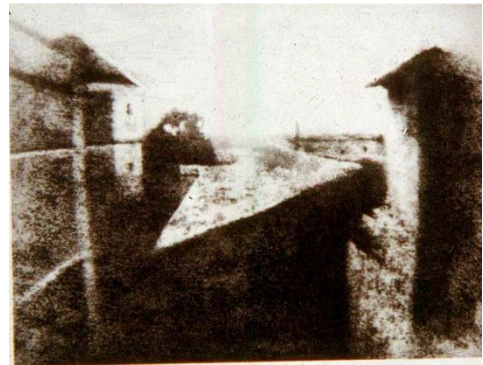
Korte geschiedenis van de fotografie

Onderstaande tekst is samengesteld vanuit internetsites. Zie ook de site [De ontdekking van de fotografie](#). Het woord 'fotografie' is afgeleid van het Grieks en betekent letterlijk schrijven met licht.

In 1816 maakte Joseph Nicéphore Niépce een foto vanuit een raam door een plaat met een lichtgevoelig materiaal in een camera obscura bloot te stellen aan licht. Het beeld dat werd gevormd was een negatiefbeeld dat niet was gefixeerd, en dus door verdere belichting buiten de camera obscura verloren ging. De beelden die waren gemaakt met deze techniek noemde hij retinas.

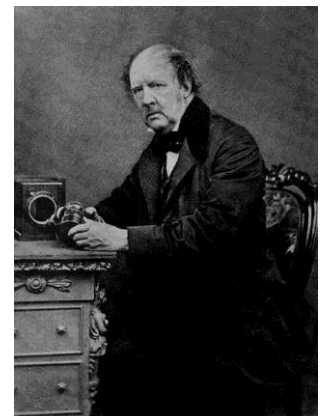
In 1826 maakte Niépce de eerste foto op een plaat die was bedekt met bitumen (asfalt). Hij had hiervoor een belichtingstijd van maar liefst acht uur nodig bij helder zonlicht. De foto maakte hij van zijn achtertuin en door het draaien van de zon zag je de schaduw van twee kanten. Deze bitumen-beelden, die naast zwart en wit ook grijsinten konden tonen, konden ook worden gefixeerd en in positieve beelden worden omgezet.

In 1831 zette Louis Jacques Mandé Daguerre (foto links) de proefnemingen van Niépce voort met zilverjodide. In 1837 ontdekte hij bij toeval de mogelijkheid van ontwikkeling van het latente beeld. Hij had een geïodeerde verzilverde koperplaat kort belicht en hierna bloot gesteld aan kwikdamp. Hierop bleek zich een beeld te hebben gevormd. Hij noemde dit proces Daguerreotype.

In 1839 ontwikkelde William Henry Fox Talbot (foto rechtsonder) een methode om papier lichtgevoelig te maken door het te dompelen in een zwakke zoutoplossing en daarna in een zilvernitraat oplossing. De lichtgevoeligheid van zilvernitraat was al ruim honderd jaar eerder ontdekt, maar het was tot dan toe niet gelukt het beeld te fixeren. Door ze te dompelen in een sterke zoutoplossing slaagde Talbot erin de beelden te fixeren. Ook ontdekte hij het negatief-positief procédé.

Omstreeks 1850 verving men de papieren drager door glas en hechtte men de zilverhalogeniden met behulp van een collodiumlaag op deze doorzichtige basis. Deze glasplaten moesten terwijl ze nat waren worden belicht en meteen worden afgewerkt. In 1871 vond de Engelse arts Maddox een droge methode uit, hij gebruikte een glasplaat waarop zilverbromide in een gelatine laag ingebed werd. Dit is in feite de oervorm van de huidige fotografische films.

Tot slot nog een prachtige groepsfoto van Pieter van Dijken, Frouwke Arkema en hun zeven dochters. Tot deze zeven dochters behoort ook Jantje van Dijken, mijn grootmoeder, gehuwd

met Klaas Steendam. Deze prachtige foto, gemaakt door Willem Frederik Pastoor, is in het bezit van mijn vader.

